

LIMNOLOGICKÉ NOVINY

LIMNOLOGICAL NEWS

Číslo 1

Únor 2016

ISSN 1212-2920

**SLAVÍME!
V ROCE 2016 SLAVÍ ČLS 50. VÝROČÍ SVÉHO ZALOŽENÍ**

Strípky z historie České/Československé limnologické společnosti („Limnospolu“)

Pavel Punčochář

Vážení čtenáři, přicházím s gratulací k padesátiletému výročí trvání Limnospolu – jednak se snahou o stručný popis historie vzniku, jednak s několika vzpomínkami na nezapomenutelné chvíle, které jsem měl příležitost osobně prožít ve Společnosti jako člen (a několik let jako součást Hlavního výboru), především v oněch prvních třiceti letech po založení, tedy v době, kdy ve srovnání se současností „bylo všechno jinak“.

Hned úvodem musím poděkovat dvěma významným pamětníkům vzniku a formování Limnospolu – pánům profesorům Pavlu Blažkovi a Vladimíru Kořínkovi, kteří jsou skutečnými legendami Společnosti a kteří mi doplnili a upravili především tzv. „dřevní část historie“.

Vše v podstatě začalo v padesátých letech minulého století, kdy vznikla v Zoologické komisi Československé akademie věd „Hydrobiologická subkomise“, kterou vedl pan docent RNDr. Rudolf Šrámek-Hušek (pro nejmladší poznamenávám, že je autorem útlé knížky „Úvod do limnologie“). Iniciativou této subkomise byly organizovány tzv. „porady“ – což byly v podstatě konference. O jejich existenci informuje „Úvodník“, který jsem našel ve svém archivu (viz kopie v příloze), a uskutečnily se v Sedlici u Blatné (1952), v Lednici (1953) a ve Smolenicích na Slovensku (1955). Následující jednání v Praze (1957) a poté opět ve Smolenicích (1961) již byla považována za „setkání hydrobiologické společnosti“ a záměrem bylo je pořádat 1 rok před kongresy SIL tak, aby byla vybrána vhodná reprezentace. Nicméně paralelně v uvedeném období probíhaly diskuse a „boj“ o směřování hydrobiologie, při kterých se střetávaly názory technických a zdravotnických oborů s přírodovědným (vpravdě ekologickým) pojetím. Nechci se věnovat poznámkám o tom, že značnou roli také sehrávala tehdejší situace a vliv „vedoucí síly společnosti“ – Komunistické strany Československa, neboť o „vodu“ byl v tehdejší době velký zájem. Ostatně v r. 1953 byl přijat Státní vodohospodářský plán – historický předchůdce nynějších plánů v oblasti povodí dle Rámcové směrnice vodní politiky. S úsměvem konstatuji, že je často nahlížen jako „výmysl“ socialismu. Pravda je ovšem taková, že jeho obsah zpracovali vodohospodářští inženýři a hydrologové odchovaní v První republice – zejména ve Výzkumném ústavu vodohospodářském (jemuž ovšem bylo upřeno jméno zakladatele T. G. Masaryka, jež se mu vrátilo až v r. 1990), kteří navíc navázali na práci inženýrů z období Rakouska-Uherska.

V letech 1956–1958 došlo k významným změnám ve vedení hydrobiologických pracovišť a hlavním důvodem bylo „kádrové opatření“, jímž byla „potřeba“ snížit počet „nestraníků“ (tj. nečlenů Komunistické strany Československa, KSČ) na univerzitě a zároveň tam nějaké „straníky“ přivést. A tak z akademického pracoviště v Třeboni přešel pan docent Šrámek-Hušek na Přírodovědeckou fakultu a vedl Hydrobiologické oddělení Katedry parazitologie a hydrobiologie (to jsem již zažil v r. 1960–61) a pan docent RNDr. Jaroslav Hrbáček, CSc., naopak z fakulty odešel do sféry akademických pracovišť a vytvořil (světově!) proslulou

„Vltavskou“. Tedy Hydrobiologickou laboratoř se sídlem ve Vltavské ulici č. 17 v Praze na Smíchově. Následně byla, především z „kádrových důvodů“ (chyběl dostatek členů KSČ), přiřazována postupně k různým ústavům Československé akademie věd, které měly dostatečně zastoupené členy KSČ (tedy ústavy Biologický, Entomologický, Botanický a posléze Ústav krajinné ekologie).

A v těchto letech se definitivně formovala „Hydrobiologická společnost“, která navázala na zmíněné aktivity, ovšem již pod taktovkou akademické sféry. Na Lipně se v r. 1964 uskutečnila I. Hydrobiologická konference v gesci Hydrobiologické laboratoře. Musím se omluvit za ne zcela jasné a podrobné popsání situace, ale jediný účastník všech složitých jednání – pan docent Hrbáček – již bohužel není mezi námi a na prozkoumávání archivních dokumentů jsem rezignoval, i když by to jistě zpřesnilo údaje schematicky načrtnutého vývoje.

Následně byl v letech 1964–1966 ustanoven tzv. „Přípravný výbor“ pro formální založení společnosti, jež by byla zakotvená při Československé akademii věd. Během jednání se dost intenzivně diskutoval název – zda „hydrobiologická“ nebo „limnologická“ společnost. Při tom hrály úlohu zejména názory institucí technicky orientovaných (a rovněž odkaz na situaci v USA, kde existovala společnost pro limnologii a oceánografii, známá ASLO – American Society of Limnology and Oceanography). To nakonec vedlo k názvu Československá limnologická společnost při ČSAV, a označení „limnologická“ tak zůstalo dodnes. I dnes se mi zdá, že jsou jisté potíže s vnímáním názvu prostou veřejností (bohužel včetně žurnalistů), neboť není ihned vnímána orientace na „vodu“, což by „hydrobiologická společnost“ ihned navodila. Podobně se běžně neuzívá označení „sladké vody“ a u překladů z anglického jazyka je aplikován termín „vnitrozemské vody“ (což v plné míře využívá také názvosloví Evropské komise – „inland waters“). Není divu, že se v řadě populárních statí úvodem vysvětluje, o jaký typ činnosti v Limnospolu jde. Nejde o kritiku z mé strany, ale v posledních letech je čím dál potřebnější komunikace s veřejností pro pochopení strategického významu vody, a proto je třeba věnovat určité úsilí osvětě, aby většina veřejnosti vnímala Limnospol plně v souladu s obsahem tohoto termínu.

Definitivním rokem založení Československé limnologické společnosti při ČSAV je rok 1966 spojený také se zastřešením předsednictví akademikem Silvestrem Prátem z tehdejšího vedení biologických věd ČSAV.

O předsedech Československé/České limnologické společnosti jsem referoval na konferencích v Nečtinech (2006) a naposledy loni v Mikulově. Prezentovaná galerie předsedů se má stát trvalou součástí internetových stránek Limnospolu. Jen pro pořádek uvedu, že celkem 15 vůdčích pracovníků oboru hydrobiologie/limnologie pokrylo předsednictvím 17 funkčních období (dva předsedové, pan profesor František Kubíček a současný předseda, pan docent Martin Rulík, byli zvoleni dvakrát).

Bezpochyby rozhodujícím aktérem pro vznik a směřování Limnospolu byl pan docent Jaroslav Hrbáček, jak vyplynulo z uvedené historie i z článků v několika číslech Limnonovin z minulosti, ve kterých jeho přínos a zásluhy o prosazení československé hydrobiologie u nás a ve světě byly publikovány jak při životním jubileu (LimNo 2006/2), tak po jeho smrti (LimNo 2010/3). (A nikoliv náhodou i v anglickém jazyce, neboť jeho uznání v zahraničí bylo opravdu rozsáhlé.) Také o dalších předsedech byly v Limnonovinách publikovány články u příležitosti jejich životních jubileí či nekrologů, nechce se mi tedy informace o nich zkratkovitě opakovat.

Musím se však zmínit o několika dlouholetých členech Hlavního výboru, kteří (zejména v prvních dvaceti letech existence Společnosti) významně přispěli k „fungování“ Limnospolu svojí nezištnou prací. Již v „Galerii předsedů“ jsem uvedl, jak pan RNDr. Milan Straškraba, CSc., ve funkci „tajemníka“ v prvních dvou funkčních obdobích v podstatě odpracoval veškerou agendu, která byla nezbytná pro zařazení společnosti do struktur ČSAV. Pan profesor Kořínek významně půle tajemníka RNDr. Straškraby velmi oceňuje právě pro tuto etapu vývoje a „zakotvení“ Limnospolu. Dále je nutné vyzdvihnout práci mnohaleté redaktorky „Zpráv Československé limnologické společnosti při ČSAV“, paní RNDr. Věry Řeháčkové-Rozmajzlové, CSc., která ve Výzkumném ústavu vodohospodářském sestavovala, editovala a také distribuovala tyto předchůdce Limnonovin. Kolik práce a úsilí to dalo je současným mladým členům obtížné vysvětlit (rozmnožování přes „blány“ na žlutnoucíp, ne příliš kvalitní papír, vložení jednotlivých paré do obálek, na něž byla razítkem uvedena datum a číslo příslušného vydání, pak napsání adres nebo předání na jednotlivá pracoviště s více členy, kde již distribuce proběhla osobním předáním). Při pohledu na tuto činnost z hlediska současných možností se mi zdá až neuvěřitelné, jak mohly „Zprávy ČSLS“ vycházet 4× ročně a v době konferencí vycházelo i číslo s abstrakty sdělení (pokud je členové dodali, což bylo pro paní doktorku obtížné, neboť autoři ani tehdy nedodávali abstrakty včas). To vše bylo její nezpochybnitelnou zásluhou a patří jí za to díky všem současným i minulým členům! Podobně musím připomenout práci pana RNDr. Jiřího Chalupy, DrSc., z Institutu hygieny a epidemiologie (nyní Státního zdravotního ústavu), který po desítky let zastával funkci pokladníka a to dokonale – nikdy se nestalo, aby kontroly zjistily nějaký problém – a účetnictví tehdy nebyla „procházka růžovým sadem“. Dlouholetí členové výboru byli také paní RNDr. Blanka Desortová, CSc. (vedení matriky) a RNDr. Ladislav Havel, CSc., v roli trvale fungujícího tajemníka. Díky nim byl po řadu let sídlem Limnospolu Výzkumný ústav vodohospodářský TGM, v. v. i. (oběma patří mé poděkování za poskytnutí některých údajů použitých v tomto článku).

Naprosto nelze opominout přínos slovenských kolegů, kteří se o činnost Československé limnologické společnosti významně zasloužili jako místopředsedové – RNDr. Milan Ertl, CSc. (bohužel neočekávaně zesnulý ještě v plném rozvoji práce), PhDr. Imrich Daubner, DrSc., a v posledních letech před rozdělením společnosti RNDr. Mária Holobradá (v letech 1988–91) a konečně RNDr. Ján Ardó, CSc. (první „porevoluční“ ředitel Výzkumného ústavu vodného hospodářství v Bratislavě). Na poslední společné schůzi Hlavního výboru Limnospolu (8. 12. 1993) byli účastníky RNDr. Lubica Miklošovičová, CSc., RNDr. Ferdinand Šporka, CSc., a RNDr. Ilja Krno, CSc. Právě díky jejich komunikaci a snaze o zachování odborných i přátelských vazeb členské základny obou zemí se podařilo udržet tradici společných konferencí i po rozdělení státu (první proběhla ve Staré Turé v r. 1994). A toho je třeba si vážit a stav udržovat a kultivovat.

Samozřejmě se vystavuji „nebezpečí“, že jsem někoho ze zasloužilých funkcionářů, kteří přispěli k práci Limnospolu, mohl zapomenout...Prosím o pochopení, přece jenom moje paměť není nekonečně nabitá historickými vzpomínkami.

U příležitosti „kulatého“ jubilea Limnospolu si dovoluji připomenout několik hezkých osobních vzpomínek z konferencí nebo seminářů (moderněji „workshopů“) Limnospolu, které byly a jsou „kořením“ aktivit a soudržnosti společnosti. Při těchto setkáních skutečně dochází k přenosu informací, výměnám „know-how“, a hlavně k vytváření přátelských, osobních styků. Proto velmi oceňovanou součástí takových setkání byly, a snad i nyní jsou, neformální („kuloárové“) diskuse a jistě i příjemná „večerní posezení“, obvykle s dobrým jídlem a pitím, nezřídka zakončená zpěvem dobře naladěných účastníků. Rád bych tedy faktografii vážných historických skutečností trochu odlehčil. Nechci se věnovat posuzování odborného či vědeckého přínosu Limnospolu, to by měl udělat v dalším čísle tohoto jubilejního ročníku některý z předsedů z posledních let (podobně, jako to provedl pan profesor Kubíček v LimNo 2009/4). Z mého pohledu je bezpochyby vhodný současný předseda, jehož hodnocení činnosti Limnospolu na konferenci i úvodník do dalšího funkčního období svědčí o tom, že má jasnou vizi o směřování společnosti a chce něčeho jasněho dosáhnout – i přes nemalé osobní obětování všech členů výboru.

Při ohlédnutí za proběhlými „historickými“ konferencemi (viz seznam na internetových stránkách Limnospolu), musím ze svého subjektivního pohledu vysoce hodnotit všechna „večerní posezení“ na Moravě. Myslím, že pamětníkům konference v hotelu Ski v Novém Městě na Moravě dlouho po konferenci v uších zněla nezapomenutelná píseň místního „šramlu“ (který zajistil předčasně zesnulý RNDr. Jiří Helan, CSc., z Masarykovy university v Brně) „Hastrmane, tatrmane helou...“. Pozoruhodné bylo i prostředí pro formulaci výstupů konference v tzv. Rezoluci, neboť jednání probíhalo hned od příštího rána v „baru“, který byl jediný po večírku včas uklizen a dostupný – jak potvrzuje fotografie předsedajícího pana docenta Hrbáčka se zápisníkem (u barového pultu bez obsluhy). Přidávám ještě fotografii z polední přestávky z této konference, kdy na zídce před hotelem sedí účastníci (většina tehdejších aktivních členů výboru společnosti).

Podobně nezapomenutelná byla konference v Tatranské Lomnici, kterou úžasně zorganizoval již zmíněný pan doktor Ertl. Popíjení hořícího „Tatranského čaje“ u vatry pod vrcholky hor vedlo nejenom ke všeobecnému veselí a k přeskokování ohně (velmi nebezpečně, což vyvolávalo vrásky na čele pana doktora Ertla), ale smazaly se veškeré odborné disproporce ve způsobu hodnocení jakosti vod apod. Výstup na Popradské pleso následující den byl o to obtížnější a čekání na nápoje u bufetových stánků se zdálo nekonečné. Inu limnologové jsou zvyklí „pít vodu a kázat víno“, nikoliv naopak. Tehdy s námi byl také pan profesor Bohuslav Fott – světoznámý algolog – a byl poctěn čestným členstvím a obdržel knihu od jiného významného profesora, který se v limnologii angažoval – pana profesora Otto Jírovce „Život pod drobnohledem“. Tehdy jsem, jako jeden z nejmladších, dostal za povinnost se o pobyt pana profesora Fotta starat, tedy jsem měl vážnou povinnost. Naštěstí pan profesor měl pochopení, odebral se brzy po večeri k nočnímu odpočinku, takže jsem „o nic“ nepřišel. On byl naopak jeden z nejčilejších na výletu do hor, kde pražilo slunce a pan profesor si na svoji hlavu – neměv lepší pokrývky – vytvořil ochranu z kapesníku se čtyřmi uzly v rozích, jak to dělají správní trempové. Bylo to milé, myslím, že někde existuje fotodokumentace, určitě jsem fotku viděl.

Abych neopomněl do této mozaiky konferenčního vzpomínání uvést alespoň jednu úsměvnou příhodu z Čech, dovolím si popsat předvečer zahájení konference v Ústí nad Labem. Věřím, že mi to pan profesor Kubíček promine, ale bylo to úžasné. K přípravě svých vystoupení a k diskusi o obecných problémech našich výzkumů jsme se sešli v příjemné malé restauraci mimo hotel, v němž probíhalo ubytování i jednání. V poutavé odborné diskusi jsme překročili půlnoc a bylo nutné vyrazit do „našeho“ hotelu. Polemika a diskuse pokračovaly se stejným elánem i na chodníku a zvuková kulisa nočního Ústí nad Labem tak zřejmě byla – z pohledu bezpečnostních „orgánů“ významně narušena. Hlídka dvou „příslušníků“ (což byl tehdy oficiální titul pro policisty) nás zastavila s cílem debatu zarazit. Vysvětlení, že jde o problémy vod, které znamenají život, jaksi nezabralo. Pan profesor Kubíček (tehdy docent) se stal mluvčím našeho týmu. Bohužel se ukázalo, že nedostatečně vybaveným. Neměl totiž při sobě občanský průkaz, který byl vyžadován. Nabízená hotelová kartička příslušníkům nedostačovala. Dodnes mám před očima úsměvnou scénku a rozhodnou větu pana docenta směřující k „příslušníkům“: „Mládenci, já jsem univerzitní docent z Brna, toto jsou mí žáci, se kterými diskutujeme vážné problémy, a bezpochyby mi úplně stačí

Pan docent Hrbáček při jednání o obsahu Rezoluce z konference v Novém Městě na Moravě

hotelová průkazka k průkazu identity.“ Samozřejmě nás několik přispěchalo se svými občankami a vysvětlením, že to, co pan docent řekl, je naprostá pravda a jsme zde na významné celostátní konferenci o vodě. Po stručné prezentaci pana docenta na téma „život našich vod“ a za všeobecného souhlasu přítomných, že by bylo lépe to probrat za denního světla, jsme se rozešli – nejenom bez zadržení, ale dokonce bez úhrady pokuty za rušení nočního klidu (tzv. „rámusenky“). Úžasná vzpomínka.

Věřím, že i na průběhy současných konferencí budou mít účastníci obdobné krásné vzpomínky.

Myslím, že je třeba ještě sdělit, že na historických konferencích do r. 1989 byly po večerech ještě další, tehdy atraktivní „sedánky“ – to když se některým významným členům podařilo vyjet do „kapitalistické“ ciziny a pak nám o tom vykládali a promítali diapozitivy ze svých studijních nebo přednáškových cest. Atraktivní prezentaci právě v Ústí nad Labem přispěl pan profesor Vladimír Sládeček, který při pobytu v USA cestoval vypůjčeným Volkswagenem modelu „brouk“, takže kromě odborných poznatků komentoval i své zkušenosti z amerických dálnic včetně výměny píchlé pneu. Napínavé cestování a odběry vzorků z kanadských jezer za pomoci vrtulníku a také pochod v blizzardu po zamrzlém Beaufortově moři nám popsal kolega (tehdy asistent) Vladimír Kořínek a pamatuji, že jeho zmínka pochodu na ledu směrem k předpokládané základně vyvolala diskusi o tom, co by asi bylo, kdyby se průvodce „spletl“ (byl to Eskymák, který situaci zavinil, neboť zapomněl dostatečně natankovat do sněžného skútru fy. Bomambardier). Také jsme žasli nad africkými zkušenostmi kolegy doktora Blažky, který předvedl fotky spících lvů na stromech a popsal způsob své záchrany („zalehnutím“ do terénu) před útokem kaferského buvola, jemuž narušil teritorium. A rovněž prozradil metodiku odstranění, resp. rozrušení buněk sinic ze vzorkovnic úderem ruky na zátku lahve naplněné bez vzduchové bubliny, kdy buňky cyanobakterií s vakuolami praskly.

Tehdejší zábrany ve volném vycestování „na západ“ byly těžko překonatelné a také návštěvy ze zahraničních pracovišť byly sporadické. Výjimku tvořilo období tzv. „pražského jara“ (v podstatě 1967–1971), kdy se podařilo uspořádat několik konferencí se světovou účastí odborníků a přijela dokonce řada zámořských hostů (např. do Hydrobiologické laboratoře) z USA, Kanady a Velké Británie. Účast zahraničních hostů na konferencích nebo seminářích Limnospolu byla spíše výjimečná a vesměs šlo o pracovníky ze spřátelených socialistických zemí, především z Polska, Německé demokratické republiky a Sovětského svazu. Ovšem tehdy byla bariérou také schopnost komunikace členů Limnospolu (a obecně výzkumných pracovišť) se zahraničními hosty. Jednání vedená v ruštině nebyla problémem, všichni jsme studovali ruský jazyk mnoho let (v rozsahu, jaký je nyní běžný pro angličtinu). Starší generace uměla z období války německy, aktivní angličtinu zvládal jen málokdo. V tomto ohledu byl nepřekonatelný již citovaný doktor (a později docent) Milan Straškraba, který mi připravil pěkný „mindrák“, neboť na jakési konferenci v oněch „příznivých“ letech komunikoval současně ve 4 jazycích (německy, anglicky, francouzsky a rusky) a navíc stačil některým účastníkům rozhovoru pomáhat s překladem do jejich rodné řeči. Takových lidí nebylo mnoho. V rámci vědecké aspirantury (obdoba doktorského studia) jsme se sice angličtinu (nebo němčinu, francouzštinu, španělštinu) učili a skládali (spolu s povinnou ruštinou) tzv. odborné minimum, ale bez aktivního užívání se schopnost plynulé komunikace po několika letech propadla k nule. V tom je teď až neuvěřitelná výhoda – doufám, že si toho všichni členové užívají. A jsem nadšen, že v Limnonovinách začínají dokonce občas převažovat informace členů Limnospolu z jejich pobytů v zahraničí (často „exotickém“).

Nevím, zda se mi podařilo čtenáře alespoň trochu zaujmout a nechat je nahlédnout do vývoje společnosti hydrobiologů – limnologů. Považuji za vhodné zmínit ještě jednu skutečnost, která se opět v současném pohledu může jevit jako málo pochopitelná. Vedení Limnospolu v letech socialismu nikdy nebylo úzce politicky provázané s vůdčí úlohou Komunistické strany Československa, opravdu se jednalo o zaměření striktně odborné –

a kupodivu to akceptovali dokonce ministerští úředníci z tehdejšího Ministerstva lesního a vodního hospodářství (jež bylo předchůdcem nynějšího Ministerstva životního prostředí, dokonce ve stejné budově, v Praze 10). Pokud si vzpomínám, tak ani žádný předseda nebyl členem KSČ, i když Hlavní výbor byl bezpochyby odsouhlasován dohledovými orgány ČSAV. V Hlavním výboru proto musel vždy nějaký člen strany být, aby byla dodržována správná linie. Naštěstí se vždy našli tací slušní členové, kteří se nechali zvolit na základě tohoto prostého faktu, aniž by se nějak výrazně projevovali. Za to jim všem, nejmenovaným

a asi i pozapomenutým, patří i po letech uznání, neboť kormidlo Limnospolu nechali vést předsedům po striktně odborné hladině poznání. K tomu patří i dodatek o tom, že většina aktivních a vedoucích členů Limnospolu se po změně v roce 1989 stala vůdčími osobnostmi akademického života. Konečně dosáhli na profesory, děkany, prorektory a ředitele institucí

i bez „stranické příslušnosti“ (což byla za socialismu podmínka pro vyšší vedoucí místa), takže se konečně potvrdily a využily jejich odborné schopnosti. Nechci uvádět nějaký výčet jmen – mohl bych někoho zapomenout a navíc, bohužel, mnozí z nich již nejsou mezi námi.

Pokud jste dočetli až sem, pak díky za zájem a trpělivost.

Na závěr přeji České limnologické společnosti, jejímu vedení a všem členům elán, zdravou ctižádnost a chtění být ve svých specializacích co nejlepší a dokázat, že česká hydrobiologie (limnologie) je v současném otevřeném světě stále ceněná a má na čem stavět.

Účastníci konference v Novém Městě na Moravě po obědě – zleva: p. t. Věra Rozmajzlová-Řeháčková a Jan Lellák (za nimi část hlavy Vladimíra Kořínka), Jaroslav Hrbáček, Pavel Blažka, Lída Procházková, Blanka Desortová, Zdeněk Brandl, Milan Straškraba, Pavel Punčochář.

Pracovní skupina pro rybníky se poprvé sešla

Z iniciativy výborů České společnosti pro ekologii (ČSPE) a ČLS vzniká společná pracovní skupina pro rybníky, kterou můžeme směle označit za konkrétní „synergický výstup“ Fóra ochrany přírody (FOP), o němž jsme informovali před dvěma lety (LimNo 1/2014).

5. 2. 2016 proběhla první schůzka zatím neformální pracovní skupiny, která má v úmyslu věnovat se otázce stavu našich rybníků nejen z (často konfliktního) pohledu ochrany přírody a produkce ryb, ale s komplexnějším přístupem rámcové směrnice o vodách a ekosystémových služeb (včetně retence živin a vody, rekreace atd.). Tento stav je považován za nedobrý jak z pohledu biodiverzity (obojživelníci, ptáci), tak z pohledu kvality vody (sinice, rekreace) či rybí produkce (absence přirozené potravy, kyslíkové deficity). Kromě iniciátorů z výboru ČSPE a FOP D. Štorcha (PřF UK) a J. Duška (Beleco) se zatím do práce zapojili členové ČLS – J. Vrba, J. Duras, L. Pechar, J. Potužák, R. Faina, J. Sychra a O. Simon – a dále O. Sedláček (PřF UK), David Fischer (Hornické muzeum Příbram) a P. Musil (ČZU Praha).

Pracovní skupina má ambice se vyjadřovat k problematice rybníků, iniciovat a vést ekovýchovné akce pro veřejnost, ale např. i odborné semináře pro úředníky, ochranáře a další. Mělo by dojít k syntéze pohledů různých oborů: ornitologů, kteří od 80. let zaznamenávají trvalou degradaci společenstev vodních ptáků (zatímco býložraví a rybožraví expandují, bentofágní dramaticky ustupují), batrachologů, rybářů i „čistotářů“, kteří hodnotí toky látek, především živin v krajině. Především limnologové by měli hledat možnosti ke zlepšení stavu. Primárně nejde o konfrontaci s produkčními rybáři, ale o hledání rozumného kompromisu a dobré praxe. Tento cíl sice vypadá na první pohled jako nesplnitelný, ale nám se po první schůzce zdá, že nějaké možnosti určitě jsou a stojí za to je hledat.

Přínosem pracovní skupiny by mělo být i propojení poznatků z jednotlivých oborů a zjištění mezer ve znalostech, které je třeba aktivně doplňovat, např. formou výzkumných projektů.

Prvním viditelným výstupem zřejmě bude specializované číslo časopisu Fórum ochrany přírody, zřejmě červnové. O dalším vývoji vás budeme průběžně informovat.

- Jindřich Duras a Jaroslav Vrba -

FOSFOROVÁ PLATFORMA V ČESKÉ REPUBLICCE

Už v minulých LimNo jsme zmiňovali Evropskou fosforovou platformu, a také snahu založit něco takového v ČR. Aktuálně členové neformálního přípravného výboru sestavili **Memorandum**, které má být ideovým základem české fosforové platformy. Fosforovou platformu chceme s definitivní platností založit během březnové konference „Týden výzkumu a inovací pro praxi a životní prostředí“ ve dnech 15. - 18. 3. 2016 v Hustopečích, kde bude celý jeden velký blok věnován otázkám kolem koloběhu fosforu. Informace na odkazu: <http://www.tretiruka.cz/konference/>

Memorandum

Fosfor je 11. nejběžnějším prvkem v zemské kůře. Jeho množství tamtéž se odhaduje na jeden trilion tun. Ve svých sloučeninách, fosfátech, je doslova všudypřítomný – vyskytuje se ve vodě, v půdě a ve všech živých organismech bez výjimky. Je zapojen do všech procesů života na planetě Zemi. Zdálo by se, že je to jedna z věcí, o kterou se v žádném případě nemusíme starat. A přesto ho už brzy může být kritický nedostatek.

Přes obrovské množství, ve kterém se v přírodě vyskytuje, jsou zásoby ve formě fosilních zdrojů omezené a každým rokem se ztenčují. Vrchol těžby fosforu se předpokládá v horizontu několika desetiletí. Na Zemi je konečné množství nalezišť, jejichž využití je ekonomicky a technicky únosné. Tato naleziště jsou soustředěna značně nerovnoměrně v několika málo zemích na světě; většina těžitelných světových zásob se nalézá v Maroku, zbytek pak např. v Sýrii, Alžírsku, Číně, Rusku a USA. Téměř všechny tyto oblasti jsou buď politicky nestabilní, nebo nějakým způsobem ne zcela přátelské vůči evropským zemím. V Evropě se nachází pouze malé ložisko fosforu ve Finsku, naprostá většina fosforu je tedy do Evropy importována. S rostoucí cenou tak bude Evropa vystavována čím dál větším problémům a vyšší finanční náročnosti při importu fosfátů k zajištění svých potřeb. S ubývajícím množstvím zásob však přibude další problém: Kvalita suroviny bude prudce klesat, produkty budou bez nákladné purifikace obsahovat stále více škodlivých příměsí, jako jsou těžké kovy nebo radioaktivní prvky.

Co se stane, pokud budeme mít v České republice nedostatek fosforu? Proč je pro nás tak nezbytný a strategický? Stručně řečeno: Bez fosforu nelze existovat. Je naprosto nepostradatelný k vypěstování jakékoli plodiny, tedy i k produkci jídla. Bez fosfátových hnojiv by prudce klesla potravinová produkce a časem, až by se vyčerpala jejich zásoba v půdě, by nebylo možno na polích vypěstovat téměř nic. Náš stát by se tak stal zcela závislým na importu potravin. Fosfor v tomto ohledu nelze ničím nahradit, žádnou technologií, žádným jiným prvkem ani sloučeninou.

A přes tuto vzácnou a nepostradatelnou úlohu naše společnost fosforem bezuzdně plýtvá. Nevhodnými technologiemi v zemědělství, špatným hospodařením s odpadními vodami, přebytečnými potravinami, organickou hmotou obecně. Ročně jsou zbytečně spotřebovány nebo bez užítku vypuštěny do vod tisíce tun fosforu. A pokud je tento prvek v malém množství nepostradatelným pro všechno živé, pak v umělém nadbytku způsobeném lidskou činností je devastující metlou pro přírodní ekosystémy, a to zejména kvůli eutrofizaci našich vod. A poněvadž čistá voda je další surovinou, kterou nutně potřebujeme k životu, způsobujeme si další strategický problém – na nadbytek fosforu ve vodě nadměrným růstem reagují toxické sinice, které vodu degradují bezprostředně pro vodní organismy a následně i pro lidskou spotřebu. Plýtvání fosforem, a tedy penězi potřebnými na import fosfátů, tak na druhé straně vyvolává další finanční náklady na čištění vody určené k pití, rybolovu či rekreaci.

Evropské země, vědomy si tohoto strategického rizika, označily fosfor jako jednu z 20 kritických nerostných surovin, jejichž nedostatek může v budoucnu způsobit závažné potíže evropskému průmyslu a následně celé společnosti. Fosfor se dostal do středu zájmu výzkumných institucí i průmyslových odvětví. Během krátké doby se tento prvek v našich očích mění z přebytečného a obtížného odpadu na ceněnou a žádanou surovinu, o jejíž budoucí zásoby a její spotřebitelský koloběh se každý stát musí zajímat. Běžně se dokonce hovoří o tzv. fosforové bezpečnosti. Rostou snahy o co nejšetrnější zacházení, o zabránění úniků v průmyslovém zpracování a následných aplikacích, aby se snížila závislost na importu. Souběžně se upíná pozornost k recyklaci fosforu z odpadů, pevných i kapalných, z rostlinné a živočišné výroby v zemědělství, z odpadních vod průmyslových i komunálních. A protože je účelné tyto aktivity koordinovat, v některých evropských zemích již vznikly pracovní sítě – platformy, které sdružují firmy, organizace, výzkumné ústavy a státní instituce, které se zaměřují na sdílení informací, účelnější využívání peněz z dotací a grantů, spojený výzkum, prosazení udržitelného nakládání s fosforem do legislativy, popularizaci a vzdělávání lidí zapojených do některého z dotčených odvětví hospodářství. Takové platformy již fungují v Německu, Nizozemí, Vlámku a Anglii a v některých dalších zemích se jejich vznik připravuje. V roce 2013 vznikla společná celoevropská platforma.

Dle našeho názoru je nutností, aby podobná společnost vznikla i v České republice. Naše země má velké rezervy co se týče nakládání s odpadními vodami, nakládání s hnojivy, zbytečného používání fosforu v čisticích prostředcích, emisí fosforu do vodního prostředí, hospodaření s fosforem a organickou hmotou v zemědělství a potažmo v celé krajině. Máme velké rezervy v opětovném využití fosforu, jeho recyklaci a purifikaci vzniklého recyklátu. Tyto nedostatky nás

stojí zbytečné náklady a mají dopad na životní prostředí a lidské zdraví. Proto v současnosti zakládáme fosforovou platformu v České republice.

Co je cílem fosforové platformy v ČR? Skrze členství seskupit subjekty, které mají co říci k výše uvedeným problémům zejména z oblasti průmyslu, zemědělství, vodního hospodářství, odpadového hospodářství, výzkumu, vzdělávání a státní správy. Benefitem tohoto členství bude propojení jejich aktivit, výměna znalostí, společné projekty. A to nejen uvnitř republiky, ale i směrem ven k ostatním evropským zemím či do společných struktur Evropské unie. Cílem je i spolupráce se stávajícími platformami. Jejich prostřednictvím lze navázat kontakty se stovkami firem a institucí působících ve fosforové problematice. Vznikající společnost si dává za cíl i práci v oblasti osvěty a vzdělání. Nezbytný bude i tlak na vznik nových právních norem, případně změny v předpisech stávajících, a také odstraňování legislativních, psychologických a obchodních bariér pro zavádění produktů využívajících recyklované fosfáty, případně produktů bezfosfátových.

Ke spolupráci jsou zváni všichni, kteří chtějí jakkoli přispět do této vznikající pracovní sítě, všichni, kteří se chtějí účastnit řešení jednoho z klíčových problémů současnosti. Webové stránky platformy můžete nalézt na www.fosforovaplatforma.cz . Činnost zahájí i facebookový profil platformy www.facebook.com/fosforovaplatforma

- Dušan Kosour, Jindřich Duras, Vladimír Kočí, Marek Holba -

Vážení kolegové,

na jednání HV ČLS dne 5. 2. 2016 jsem si dovilil požádat o souhlas, abych mohl v otázkách fosforu ve vodním prostředí vystupovat na jednáních také jménem ČLS. Zmíněná jednání se týkají především problematiky tzv. emisních standardů pro odpadní vody (OV) vypouštěné z čistíren odpadních vod (ČOV) měst a obcí. Aktuálně je situace taková, že platí nařízení vlády č. 61/2003 Sb. ve znění změn a doplňků (NV 61), kde jsou podmínky pro vypouštění sloučenin P stanoveny velmi, velmi benevolentně. Aniž bych zabíhal do podrobností, mohu říci, že právě znění tohoto legislativního předpisu doposud účinně bránilo tomu, aby mohly být výsledky podrobných živinových bilančních studií vůbec v povodích daných nádrží uplatněny (nádrže jako Slezská Harta, Vranov, Brno, Mostiště, Orlík...). Je tomu tak proto, že provozovatelé ČOV sdružení v organizaci SOVAK jsou poměrně mocná lobby, která každou novelizaci dokázala nějak zneschopnit. V současnosti je na MŽP připravena nová verze NV 61, která sice zdaleka neodráží aktuální stav v oblasti vodního hospodářství, nicméně alespoň v otázce emisí fosforu máme šanci se současné úrovni poznatků a technologií příjemně přiblížit. Zároveň se chystá novela Vodního zákona (VZ), kde mají být emise fosforu nebývale přísně zpoplatněny. To vše je pro nás, hydrobiology a limnology, velmi vzrušující situace, protože – kdyby vše dobře dopadlo – snad bychom mohli mít šanci poprvé v historii říci něco jiného, než obligátní: „S tím bohužel nemůžeme prakticky nic dělat.“

Účastním se některých dílčích jednání, kde se protistrana snaží (někdy docela falešně) zaštitit logy různých institucí. Tak mě napadlo, že já vlastně na těch jednáních tak jako tak názorově zastupuji, řekl bych, většinu našich členů, jež jsou sdružení ve vědecké společnosti. A jako vědecká společnost požíváme poměrně dobrého kreditu, který je užitečné dokázat také uplatnit.

Než jsem pověřen vystupovat i jménem ČLS od členů HV získal, představil jsem názorová východiska. Tady jsou:

- 1/ Eutrofizační projevy na našich stojatých i tekoucích vodách jsou stále jedním z nejdůležitějších faktorů negativně ovlivňujících jakost vody v ČR i Evropě. Příčiny, následky i způsoby řešení vysoké úživnosti vody jsou známé, ale problém je neřešitelný bez dramatické změny základních legislativních předpisů.

- 2/ Stávající situace s vysokými emisními (a imisními) standardy pro fosfor a s nepřekročitelnými, našemu století zdaleka neodpovídajícími BATy (Best Available Technology = nejlepší dostupná technologie) je dále neudržitelná. (Pozn.: *Není možné nutit provozovatele ČOV do větší účinnosti čištění, než bylo stanoveno benevolentním předpisem, a to ani ve vodárenských povodích.*)
- 3/ Navrhované skokové zpřísnění podmínek pro vypouštění OV sice může SOVAKu připadat jako „šok“ (jejich výraz), ale není vyhnutí než tuto dramatickou změnu udělat, protože:
- a/ Nůžky mezi vývojem situace (zpřísnované požadavky, vývoj komplexu poznatků o eutrofizaci, mezinárodní spolupráce a závazky,...) a platnými emisními standardy a BATy se za dlouhou dobu neaktualizace (patrně právě kvůli lobby SOVAKu) velmi rozevřely a tuto situaci je nezbytné vrátit do reality.
 - b/ Bez takové změny nejsme schopni dosáhnout ani dobrého ekologického stavu vodních útvarů ani přijatelné jakosti vody ve vodárenských či ostatních vodních nádržích (např. s rekreačním využitím) a nemůžeme v této věci ani efektivně plánovat.
 - c/ V době klimatické změny (nárázovost srážek, zvýšení podílu OV ve vodních tocích) se bez přísných podmínek pro OV neobejdeme.
 - d/ Dnes jsme v situaci, kdy bylo opakovaně v ČR prokázáno, že rozhodující podíl na eutrofizaci povrchových vod mají bodové zdroje, které navíc emitují nejrizikovější sloučeniny P, a nelze tak již poukazovat ani na zdroje plošné či na módní zdroje difuzní ani na studie z jiných zemí (Německo, Holandsko...), které mají podmínky nesrovnatelné s ČR a tam získané výsledky jsou naprosto nepřenositelné. Je tedy evidentní, že řešení stavu ČOV je nevyhnutelné.
 - e/ Efekt zpřísněných podmínek pro zlepšení jakosti vody se bude projevovat až v dlouhodobém horizontu (min. od 5 let déle). Pokud tedy budeme podmínky zpřísnovat postupně nebo zpřísnění jakkoli odkládat (taktika SOVAKu) a budeme dále sytit vodní prostředí sloučeninami fosforu, nedočkáme se v přijatelném časovém horizontu ani jakéhokoli pozitivního efektu.
 - f/ Stávající volné emisní standardy nestimulují ani projektanty a výrobce technologií, aby vhodné produkty vyvíjeli a nabízeli, takže potřebná řešení jinak než razantním zpřísněním požadavků ani (sama od sebe) nevzniknou. To dokládá každodenní praxe i porovnání s jinými zeměmi EU.
 - g/ Nikdo z oboru se nemůže cítit zaskočen „šokovou“ změnou, protože rozumně uvažující člověk pracující v oboru ji musel už dlouho očekávat (viz body výše)
- 4/ Navrhované přísnější emisní standardy pro odtok z ČOV (myslí se koncentrace P celk. blízko 1 mg/l), by většinou měly být schopny splnit už stávající dobře fungující (=dobře vyprojektované a dobře provozované) nízkozatěžované aktivity se simultánním srážením P konstantní dávkou Fe koagulantu. Není tedy třeba žádné „plošné výměny“ technologií za stamilionové náklady, jak ze SOVAKu pravidelně zaznívalo. Řada technologií se samozřejmě rekonstruovat bude muset, ale takové ČOV by bylo třeba rekonstruovat pro celkovou zastaralost tak jako tak.
- 5/ Hodnoty emisních standardů nemohou být dány „natvrdo“ pro všechny, ale musí být adaptovatelné podle situace v daném místě (např. zpřísnitelné v povodí vodárenské nádrže nebo při nevyhovujícím ekologickém stavu daného vodního útvaru). Tento přístup je už dnes možné zavést do praxe bez obav, protože je k dispozici značný objem dat a poznatků z jednotlivých povodí, aby mohla být situace správně posouzena.
- 6/ Odstraňování P je třeba považovat za ekonomicky a sociálně únosné, protože v průměru bude představovat cca 0,50 Kč na 1 m³ odpadní vody, což znamená zhruba 40,- až 80,- Kč na osobu a rok. Navíc je třeba brát v úvahu zároveň i požadavek nezanedbatelné části veřejnosti na dobrou jakost povrchových vod. Té je dnes v některých vodních nádržích dosahováno paradoxně právě dávkováním Fe – ale místo na ČOV tak do přítoku nádrže (Brno, Plumlov, zvažuje se Vranov, připravuje se Jordán). Na toto dávkování někde (Plumlov) ze svého rozpočtu přispívají právě obce z daného povodí (aby se podílely na benefitech z rekreace).

- 7/ K řešení jsou odlehčení zejména jednotných kanalizací, kudy vstupuje do vodního prostředí významný podíl fosforu, ale i dalších znečišťujících látek. Se změnou klimatu a s nerovnoměrností srážek role odlehčovaných odpadních vod dále poroste, takže je nezbytné počítat s dešťovými zdržemi (kombinace s oddělováním dešťových vod oddílnou kanalizací a snahou o retenci a zasakování v urbanizovaných územích).
- 8/ Je nezbytné věnovat se otázce zpřísnění stávající legislativy týkající se obsahu P v detergentech (pračky a myčky), kde se restrikce stále nevztahují na „profesionální použití“. Přitom právě z tzv. průmyslových prádelen a také z jídelen a restaurací odchází velký podíl fosforu do ČOV. Snížení produkce fosforu z „profesionálního použití“ by automaticky znamenalo významné snížení emisí fosforu z ČOV.

Mám za to, že pokud se podaří udržet a aktivně obhajovat postoje uvedené výše, můžeme dosáhnout konečně zlepšení v dlouho již stagnujícím tématu. Tato naděje pramení zejména z té skutečnosti, že MŽP jasně vyjadřuje úmysl nenechat se SOVAKem ovlivňovat. Uvidíme.

Pokud budete mít potřebu sdělit mi svůj názor, určitě to udělejte.

Jindřich Duras

Oznámení o akcích

Určovací kurs zooplanktonu 2016

(Oligochaeta, Notostraca, Conchostraca, Anostraca, Bryozoa)

Na jaře 1996 se poprvé sešla skupina nadšenců v Lužnici u Třeboně a strávila společný víkend nad determinací vírníků. Po neuvěřitelných 20 letech vás opět zveme na určovací kurz. A protože před čtyřmi lety jsme úspěšně vyzkoušeli tzv. okrajové skupiny, zahlubáme se tentokrát opět do nikoli typicky planktonních skupin vodních bezobratlých. Kurs se uskuteční ve dnech **1. - 3. dubna 2016**, jako obvykle na Dvoře Hamr v Lužnici u Třeboně. V pátek probereme velká Branchiopoda, v sobotu Oligochaeta a v neděli Bryozoa.

Stručné informace: *Obsah:* seznámení s postupem determinace a s materiálem našich druhů, novinky, taxonomii a další. *Lektory* budou P. Pařil, V. Sacherová a J. Špaček. **Začátek:** 1. 4. 2016 ve 13 hod. **Konec:** 3. 4. 2016 ve 12 hod. **Stravování:** v penzionu (snídaně, obědy a večeře, jedno jídlo) nebo individuální. **Ubytování:** v penzionu (14 lůžek ve vytápěných pokojích, další v částečně vytápěných), ve spacáku na zemi v přednáškové místnosti nebo na slámě ve stodole zdarma. **Doprava:** Dvůr Hamr se nachází pod hrází rybníka Rožmberk, cca 10 km severně od Třeboně mezi obcemi Lužnice a Lomnice n. Lužnicí. Po dohodě je možný odvoz z Třeboně nebo zastávek autem. **S sebou:** jakýkoli zajímavý materiál, literaturu, hudební nástroje, obrázky z cest nebo jinou prezentaci pro večerní program (v tom případě se ozvěte), méně známou nebo hůře dostupnou určovací literaturu nebo cokoli co by mohlo zajímat ostatní. Neváhejte ani v případě potřeby konzultace materiálu z klasických skupin. V případě zájmu vystavíme potvrzení o účasti. Studenti Přírodovědecké fakulty JU si mohou zapsat tento kurs v letním semestru (i dodatečně <http://kbe.prf.jcu.cz/KBE453>). Připomínáme, že zájemci o (teplou) postel v penzionu se musí hlásit bez váhání. *e-mail:* devetter@upb.cas.cz, *mobil:* 604973379.

Na shledání se těší Vaše zooplanktonní komunita

- M. Devetter -

Hrkal Zbyněk (2014): O lidech a vodě. Česká geologická služba, Praha, 151 pp.

Nemůžeme svou úvahu nad recenzovanou knihou začít jinak než ocitováním její závěrečné věty: „Převládajícím důvodem, proč lidé nemají přístup k pitné vodě, není její nedostatek ve fyzikálním slova smyslu, ale ekonomická zaostalost, politická nestabilita a organizační neschopnost člověka.“ Nic totiž nevystihuje lépe antropocentrický pohled autora.

Voda je nepostradatelný zdroj a její nedostatky začíná svět (přesněji lidská společnost) pociťovat čím dál naléhavěji. Problém nedostatku vody pro běžnou sanitární hygienu, zavlažování, průmysl, ale především nedostatek pitné vody se stává zásadním nejen v rozvojovém světě, ale i v celé řadě ekonomicky vyspělých zemí světa. Příčiny tohoto nedostatku jsou různé. Docent Hrkal ve své knize shrnuje postřehy a zkušenosti hydrogeologa, které načerpal při svých expertních pobytech a cestách v zahraničí. Velmi čtivým způsobem přibližuje problémy s vodou, s nimiž se potýkají obyvatelé tak rozmanitých zemí, jako jsou na jedné straně chudý a ekonomicky zaostalý Nepál či

Bangladéš, a na druhé vyspělé Spojené státy nebo pouštní Izrael. Z textu je patrná jeho osobní zkušenost a velmi dobrá znalost problematiky v daných oblastech, kterou podtrhuje i výběr doporučené literatury, kde si čtenář může rozšířit své obzory. Jako zkušený mezinárodní expert se pokouší se analyzovat příčiny tohoto stavu a nabízí rovněž řešení problémů, což je nepochybně velmi žádoucí a záslužný čin.

Motivem k napsání knihy podle autora bylo stále přežívající „malthusiánství“, tedy myšlenky a názory anglického pastora a ekonoma Thomase Malthuse, podle kterého existuje nerovnováha mezi počtem obyvatel Země a zdroji potravin, resp. energetickými a surovinovými zdroji. Myšlenku malthusiánství později převzali a rozvinuli známý americký ekolog Paul Ehrlich a zejména členové tzv. Římského klubu, kteří se dlouhodobě snaží propagovat ideu trvale udržitelného využívání světových zdrojů. Autor knihy se domnívá se, že všechny obavy a katastrofické scénáře, jež tito příznivci malthusiánství neustále přiživují, jsou zcela liché a nazývá je proto „pátou kolonou“. Autor totiž věří, že vody máme dostatek a příčinou všech problémů je pouze naše neschopnost ji získávat a využívat. Je přesvědčen, že máme relativně dost času naučit se přizpůsobit přírodním změnám – zlepšování stavu zásobování vodou bude finančně velmi náročné, ale vše lze technicky vyřešit.

S tímto přístupem se jako limnologové úplně neztotožňujeme. Příkladů faktického ubývání vody – nejen v naší krajině – již existuje celá řada, o ekologických dopadech nemluvě. Obáváme se, v kontextu současných i budoucích migračních vln uprchlíků z Blízkého Východu a Afriky do Evropy, jež jsou mimo jiné právě reakcí na rostoucí nedostatek vody v tamních regionech, že takové rady a doporučení jsou spíše „rady knížecí“, kterými nikdo nic nevyřeší. Ostatně tento „technokratický“ přístup můžeme vidět i u nás. Místo abychom např. zvažovali, proč splachujeme pitnou vodou, hned raději navrhujeme výstavbu dalších přehrad, kde bychom zadrželi potřebnou vodu. Podobná technická řešení nabízíme u protipovodňové ochrany: místo koncepčních retenčních a protierozních řešení v krajině raději investujeme do zvyšování kapacity koryt s cílem odvést velkou vodu po proudu. Že tím jenom podporujeme zvýšení odtoku vody z krajiny je více než zřejmé.

Ve strhujícím a varovném příběhu umírání Aralského jezera autor sám sebe usvědčuje z velmi jednostranného pohledu na funkci vody jako lidského zdroje, který zcela ignoruje její ekologické funkce – především „klimatizační“. Voda totiž „nevzniká“ ve velehorách Kyrgyzstánu (jak se tvrdí na str. 53), ale je součástí složitého globálního hydrologického cyklu. Že voda teče s kopce dolů je oblíbený omyl vodohospodářů. Právě odpar z Aralského jezera a evapotranspirace celé Ferganské kotliny v minulosti „živily“ malý hydrologický cyklus ve Střední Asii a ještě krajinu „ochlazovaly“. Jak ukazují zkušenosti nejen z aridních oblastí, vegetace má pro hydrologický režim mnohem větší význam než jakákoliv technologická opatření.

V úvodu, kde docent Hrkal nastiňuje, proč vůbec tato kniha vznikla, autor připouští, že jeho názory jsou subjektivní a mohou vyvolat nesouhlas některých čtenářů. Nemýlí se, někteří čtenáři s jeho řešeními opravdu souhlasit nemohou.

- Martin Rulík, Jaroslav Vrba -

Gratulujeme!

Jubilanti ČLS

V letošním roce se dožívají významného životního jubilea tito členové ČLS

RNDr. Rozmajzlová Věra, CSc. (*24. 7. 1926)
RNDr. Heteša Jiří, CSc. (*12. 12. 1931)
RNDr. Ječná Petra (*1. 8. 1941)
RNDr. Faina Richard (*9. 2. 1946)
RNDr. Plánský Miloš (*30. 5. 1946)
RNDr. Pokorný Jan, CSc. (*24. 6. 1946)
RNDr. Forejt Karel (*25. 11. 1946)
Prof. Ing. Petr Spurný, CSc. (*9. 6. 1951)
RNDr. Miloš Holzer (*6. 8. 1951)
RNDr. Marie Dvořáková, CSc. (*3. 10. 1951)
Doc. RNDr. Josef Matěna, CSc. (*13. 11. 1951)
RNDr. Daniela Žádníková (*15. 12. 1951)
RNDr. Skácelová Olga, Ph.D. (*28. 3. 1956)
Prof. Ing. Kopáček Jiří, Ph.D. (*14. 6. 1956)
RNDr. Uvíra Vladimír, Ph.D. (*25. 7. 1956)
RNDr. Pechar Libor, CSc. (*4. 9. 1956)
Doc. Ing. Hejzlar Josef, CSc. (*7. 9. 1956)
Doc. RNDr. Zahrádková Světlana, Ph.D. (*23. 9. 1956)
Ing. Vymazalová Eva (*17. 10. 1956)
RNDr. Josef Hess (*13. 6. 1961)
Prof. RNDr. Aloisie Poulíčková, CSc. (*22. 7. 1961)
Ing. Jitka Bulinová (*18. 8. 1961)
Prof. RNDr. Jan Kubečka, CSc. (*20. 8. 1961)
Doc. Dr. Ing. Jan Mareš (*18. 12. 1961)

Všem jubilantům přejeme pevné zdraví, mnoho životního elánu a vše nejlepší do dalších let a také stálou věrnost a přízeň ČLS!

Za ČLS: doc. RNDr. Martin Rulík, Ph.D.

Zápis ze schůze Výboru ČLS konané dne 5. 2. 2016 v Praze

Přítomni: dle prezenční listiny

1. Kontrola zápisu z minulé schůze Výboru ČLS: zápis byl schválen.

2. Hospodaření (dr. Tátošová, dr. Borovec)

Výbor v prosinci per rollam schválil proplacení účtenek spojených s tiskem a rozesláním Limnologických novin č. 4/2015 v celkové výši 3274 Kč a s proplacením flash disku ve výši 999 Kč.

Dr. Borovec informoval výbor o vyúčtování finančních prostředků z dotačních programů RVS a) Vydávání periodika Limnologické noviny a b) Činnost odborných skupin ČLS a pořádání odborných seminářů. Dotace byly čerpány v plné výši. Vyúčtování dotací a výroční zpráva ČLS byla RVS zaslána v řádném termínu.

Souhrn hospodaření ČLS za období 1. 1. 2015 – 31. 12. 2015:

Stav účtu účtu:	Kč
Počáteční stav k 1. 1. 2015	169.874,83
Konečný stav k 31. 12. 2015	170.270,49
Prosincové účtenky proplacené v lednu 2016:	
LimNo 15/4	3.274,00
Flash disk	999,00
Skutečný stav účtu	165.997,49

Přehled výnosů a nákladů:	
Členské příspěvky	51.600,00
Dotace RVS	18.000,00
Bankovní úrok	105,07
Výnosy celkem:	69.705,07
Výdaje ČLS	70.862,45
Daň	19,96
Poplatky bance	2.700,00
Náklady celkem:	73.582,41

ČLS v roce 2015 hospodařila s deficitem 3.877,34 Kč. Deficit (na rozdíl od minulých let) je dán výdaji spojenými s pořádáním konference ČLS a SLS v celkové výši 41.364,35 Kč.

NÁVRH ROZPOČTU 2016		
Položka	Suma	Pozn.
Dotace RVS	18.000,-	
Poplatky bankovní	-2.700,-	
Příspěvek	40.000,-	členské příspěvky
Úrok	100,-	
Výdaje:		
LimnoNoviny	-2.000,-	Snížené náklady na tištěné LN
Speciál k 50. výročí	15.000,-	Speciální náklad tištěných LN k 50 výročí ČLS
Letáky angl. verze	-5.000,-	
Odborné skupiny - kurzy	-3.000,-	Zoo determinační kurzy
SML	-3.000,-	Mladí limnologové
Web	-5.000,-	
Cestovní náklady	-3.000,-	
Výdaje suma	36.000,-	
Výnosy	58.100,-	
Náklady	38.700,-	

Výbor ČLS schválil návrh rozpočtu na rok 2016.

Vyúčtování hospodaření za rok 2015 a návrh rozpočtu na rok 2016 byl dle čl. 10 odst. 11c Stanov předán k projednání předsedovi revizní komise dr. Liškovi.

3. Matrika (dr. Duras)

Pouze 9 členů dluží (jakoukoli částkou) ke dni 11. 1. 2016. Jedná se o rekordně nízký počet oproti předchozím letům, kdy jsme do nového roku vstupovali vždy s 20–35 dlužníky. Z letošních 9 dlužníků dluží 5 členů do 300 a 4 členové dluží 300 Kč a více. *Všem členům, kteří stihli vyrovnat své závazky, děkujeme.* Potěšitelné je, že se rozšiřuje předplacení příspěvků. K datu 1. 11. 2016 máme celkem 58 předplatitelů. ČLS měla 31. 12. 2015 celkem 185 členů.

Struktura členské základny:

K začátku roku 2016 měla ČLS celkem 183 členy, což je stejně jako na prahu roku 2015. V r. 2016 nemá ČLS žádného člena v kategorii „student“ (rok narození 1990 a vyšší), v kategorii „senior“ (rok narození 1950 a dříve) evidujeme 34 členů, čestných členů 10 a řádných členů 139.

Výbor ČLS bere na vědomí:

- a) zánik členství Ing. J. Doležela dle čl. 5 odst. 6c Stanov pro neplacení členských příspěvků po dobu delší než 3 roky – odešel s dluhem vůči společnosti ve výši 900 Kč.
- b) dobrovolné vystoupení Mgr. K. Dočekalové-Kolaříkové z ČLS dle čl. 5 odst. 6a – odchází s dluhem vůči společnosti 600 Kč.

Výbor ČLS obdržel jednu žádost o členství:

RNDr. Pavel Vlach, PhD, EkoSolution – doporučují prof. Kubečka a doc. Rulík. Žádost o členství byla jednomyslně schválena.

4. Pověření dr. J. Durase v jednání jménem ČLS ve věci NV 361/2003

Výbor ČLS jednomyslně souhlasí s pověřením dr. Durase v jednání jménem ČLS ve věci Návrhu vlády č. 361/2003 o regulaci fosforu ve vodách.

5. Web a Facebook (dr. Sacherová)

Výbor ČLS by rád upozornil členy na FB profil ČSL. Díky zapojení dr. Kosoura jako administrátora facebookového profilu společnosti značně vzrostla aktivita profilu a jsou na něm umístěovány velmi zajímavé články a zprávy!

Více na <https://www.facebook.com/limnospol/>.

Výbor ČLS opět vyzývá své členy k používání aplikace „Pošli zprávu“, která je po přihlášení na webových stránkách ČLS dostupná v levém menu. Tato aplikace umožňuje velmi jednoduchou cestou informovat a oslovit celou členskou základnu. Pokud jste zapomněli své heslo, snadno si ho můžete vygenerovat pomocí emailové adresy, kterou máte uvedenu ve veřejné části na http://www.limnospol.cz/cz/menu/4_6-0-0/seznam-clenu.

6. Konference SEFS10 2017

Doc. Rulík představil prozatímní návrh organizačního výboru konference na plenární přednášející: Stephen R. Carpenter z University of Wisconsin a Steven Declerck z The Netherlands Institute of Ecology (NIOO). Organizační výbor navrhuje celkem 4 plenární přednášky, z toho jednu proslaví vítěz EFFF Ph.D. Award za nejlepší dizertaci.

7. Příprava rybářské a ichtyologické sekce

Doc. Rulík informoval Výbor ČLS o průběhu schůze výboru Rybářské a ichtyologické sekce České zoologické společnosti, která se konala v rámci konference RybIKon2016 a kde proběhlo hlasování o ukončení činnosti sekce v ČZS a jejím následném začlenění do ČLS. Členové Rybářské a ichtyologické sekce projevíli zájem o vstup do ČLS, někteří již jsou členy naší společnosti, další si vyzvedli či podali přihlášku do ČLS. Výbor ČLS žádá přípravný výbor sekce, aby připravil ustavení a zapojení pracovní skupiny v rámci ČLS.

8. Různé

a) ČLS ve Vodním hospodářství

Předseda ČLS doc. Rulík dohodl s redakcí časopisu Vodní hospodářství (VH) pravidelnou rubriku pro zprávy z ČLS. Příští úvodník se bude věnovat živinám (P, N) v sladkovodních a mořských ekosystémech a odkáže rovněž na memorandum Fosforové platformy v ČR, jež na tento úvodník navazuje. **Výbor ČLS tímto nadále vyzývá své členy, aby se zapojili do propagace aktivit společnosti a pozitivně reagovali na žádosti o příspěvky do VH.**

b) Společná pracovní skupina ČSPE a ČLS k rybníkům: prof. Vrba informoval o přípravné schůzce skupiny odborníků věnujících se problematice rybníků, která se seje 5. 2. odpoledne. Za ČLS se její práce zúčastní: dr. Duras, dr. Faina, doc. Pechar, dr. Potužák, dr. Sychra a prof. Vrba.

c) Setkání mladých limnologů 2016: dr. Šorf z Jihočeské Univerzity v Č. Budějovicích se ujal organizace 5. ročníku SML. Akce proběhne ve dnech 29. dubna - 1. května 2016 u Boleveckého rybníka v Plzni. Informujte své studenty a zájemce! Veškeré informace jsou dostupné zde: <http://kbe.prf.jcu.cz/cs/sml>

d) Návrh místa konání konference ČLS a SLS 2018: dr. Tátošová seznámila výbor s návrhem místa konání následující konference ČLS a SLS. Jedná se o horský hotel Kořínek v oblasti Jizerských hor. Výbor ČLS souhlasil s uvedeným objektem a pověřil dr. Tátošovou jednáním o rezervaci a možném uspořádání příští konference.

Termín následující schůze Výboru ČLS: **pátek 22. dubna 2016 v Praze.**

zapsala: Jolana Tátošová
tajemník Výboru ČSL

LIMNOLOGICKÉ NOVINY, č. 1/2016

ISSN 1212-2920

© Česká limnologická společnost, z.s.

reg. č. MK ČR E 10186

Členský zpravodaj České limnologické společnosti, vychází čtyřikrát ročně s finanční podporou Akademie věd ČR prostřednictvím Rady vědeckých společností České republiky. Roční předplatné je pro členy ČLS zahrnuto v členském příspěvku (300,- Kč; studenti a senioři 100,- Kč; status studenta zaniká v kalendářním roce následujícím po dovršení 26 let; status seniora vzniká v roce následujícím po dovršení 65 let), pro nečleny činí 100,- Kč. Zájemci o členství mohou získat přihlášky v sídle ČLS a na <http://www.limnospol.cz/cz>. Číslo účtu ČLS je **280754359/0800**, **trojmístný variabilní symbol** je pro každého člena **specifický**; lze ho nalézt **v profilu člena na www.limnospol.cz**, případně jej lze ověřit u matrikáře, hospodáře, tajemníka či v redakci. Evidenci předplatitelů LimNo vede výbor ČLS.

Vydavatel:	Redakce a administrace:
Česká limnologická společnost, z.s. Viničná 1594/7, CZ-128 00 Praha 2; tel.: 221 951 899; e-mail: info@limnospol.cz http://www.limnospol.cz/cz číslo účtu: 280754359/0800	Přírodovědecká fakulta UK, Katedra ekologie, Viničná 7, 128 44 Praha 2; Odpovědná redaktorka: dr. Veronika Sacherová, tel.: 221 951 809; e-mail: vsach@natur.cuni.cz